

LAMPIRAN

i. JADUAL HIERARKI BANDAR

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur	Bandar Global	1	Kuala Lumpur	
Wilayah Persekutuan Putrajaya	Bandar Global	2	Putrajaya	
Wilayah Persekutuan Labuan	Bandar Wilayah	3	Labuan (<i>Kes Khas</i>)	
	Bandar Tempatan	4	Kampung Bebuloh	
		5	Kampung Ganggarak	
		6	Kampung Layang-Layangan	
Perlis	Bandar Negeri	8	Kangar	
	Bandar Tempatan	9	Arau	Bandar Diraja
		10	Beseri	
		11	Kuala Perlis	
		12	Lembah Chuping	Bandar Pelabuhan (Darat)
		13	Padang Besar	Bandar Sempadan
		14	Pauh Putra	
Kedah	Bandar Negeri	15	Alor Setar	
	Bandar Utama	16	Kulim	Bandar Perindustrian
		17	Sungai Petani	
	Bandar Tempatan	18	Baling	
		19	Bandar Baharu	
		20	Bandar Bukit Kayu Hitam	
		21	Bedong	
		22	Changlun	
		23	Guar Cempedak	
		24	Gurun	Bandar Perindustrian
		25	Jitra	
		26	Kuala Kedah	Bandar Pelancongan
		27	Kuala Ketil	
		28	Kuala Nerang	
		29	Kuah	Bandar Pelancongan
		30	Merbok	
		31	Padang Mat Sirat	
	32	Padang Serai		
	33	Pendang		
	34	Pokok Sena		
	35	Serdang		
36	Sik			
37	Sungai Karangan			
38	Sungai Kob			
39	Sungai Lalang			
40	Tikam Batu			
41	Yan			
Pulau Pinang	Bandar Wilayah	42	George Town	
	Bandar Utama	43	Balik Pulau	
		44	Batu Kawan - Cassia	
		45	Bayan Baru	
		46	Bukit Mertajam	
		47	Butterworth	Bandar Perindustrian
		48	Kepala Batas	
		49	Nibong Tebal	
	Bandar Tempatan	50	Alma	
		51	Ayer Itam	
		52	Bagan Ajam	
		53	Bandar Bertam	

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Pulau Pinang	Bandar Tempatan	54	Bandar Perda	Bandar Pelancongan
		55	Bandar Tanjung Pinang	
		56	Batu Feringgi	
		57	Bayan Lepas	
		58	Gelugor	
		59	Jawi	
		60	Jelutong	
		61	Juru	
		62	Macang Bubok	
		63	Paya Terubong	
		64	Pekan Genting	Bandar Perindustrian
		65	Penaga	
		66	Penanti	
		67	Permatang Pauh	
		68	Prai	
		69	Pulau Tikus	
		70	Seberang Jaya	
		71	Simpang Ampat	
		72	Sungai Ara	
		73	Sungai Bakap	
74	Sungai Dua			
75	Tanjong Bungah			
76	Tanjung Tokong			
77	Teluk Air Tawar			
78	Teluk Bahang			
79	Tasek Gelugor			
80	Teluk Kumbar			
Perak	Bandar Negeri	81	Ipoh	
	Bandar Utama	82	Seri Iskandar	Bandar Pendidikan
		83	Seri Manjung	
		84	Taiping	Bandar Pelancongan
		85	Tanjong Malim	Bandar Pendidikan
		86	Teluk Intan	
		Bandar Tempatan	87	Ayer Tawar
	88		Bagan Datuk	
	89		Bagan Serai	
	90		Batu Gajah	
	91		Bidor	
	92		Bukit Merah	
	93		Gerik	
	94		Gopeng	
	95		Hutan Melintang	
	96		Kampar	
	97		Kuala Kangsar	Bandar Diraja
	98		Langkap	
	99		Lenggong	Bandar Bersejarah/Warisan
	100		Lumut	Bandar Pelancongan
101	Pantai Remis			
102	Parit Buntar			
103	Pengkalan Hulu	Bandar Sempadan		
104	Pulau Pangkor	Bandar Pelancongan		
105	Selama			
106	Sitiawan			
107	Slim River			
108	Sungai Siput (U)			
109	Sungkai			
110	Tapah			
Selangor	Bandar Negeri	111	Shah Alam	
	Bandar Utama	112	Ampang Jaya	
		113	Bandar Baru Bangi	Bandar Pendidikan

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Selangor	Bandar Utama	114	Bandar Utama	Bandar Diraja
		115	Bukit Beruntung	
		116	Cheras Selatan	
		117	Gombak	
		118	Kajang	
		119	Kelana Jaya	
		120	Klang	
		121	Subang Jaya	
		122	Petaling Jaya	
		123	Puchong	
		124	Rawang	
		125	Selayang Baru	
		126	Seri Kembangan	
		127	Sepang	
	128	Ulu Kelang		
	Bandar Tempatan	129	Bandar Baru Salak Tinggi	Bandar Berteknologi Tinggi/ICT
		130	Bandar Saujana Utama	
		131	Balakong	
		132	Banting	
		133	Batang Kali	
		134	Batu Arang	
		135	Beranang	
		136	Bestari Jaya (Batang Berjuntai)	
		137	Cyberjaya	
		138	Dengkil	
		139	Hulu Bernam	
		140	Ijok	
		141	Jenjarom	
		142	Kapar	
		143	Kuala Kubu Bharu	
		144	Kuala Selangor	
		145	Kuang	
		146	Kundang	
147		Meru		
148		Pelabuhan Klang	Bandar Pelabuhan (Laut & Darat)	
149		Pulau Indah		
150		Puncak Alam	Bandar Perindustrian	
151		Sabak Bernam		
152		Sekinchan		
153		Semenyih		
154	Serendah			
155	Serdang			
156	Sri Gombak			
157	Sungai Besar			
158	Sungai Buloh			
159	Sungai Pelek			
160	Tanjong Karang			
161	Tanjong Sepat			
162	Telok Panglima Garang	Bandar Perindustrian		
163	Tarun (Broga)			
Negeri Sembilan	Bandar Negeri	164	Seremban	
	Bandar Utama	165	Nilai	
	Bandar Tempatan	166	Bahau	
		167	Bandar Seri Jempol	
		168	Gemas	
		169	Gemencheh	
		170	Kuala Klawang	
		171	Kuala Pilah	
		172	Labu	
		173	Lukut	

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar		
Negeri Sembilan	Bandar Tempatan	174	Mantin	Bandar Pelancongan		
		175	Port Dickson			
		176	Rembau	Bandar Pelancongan		
		177	Tampin			
		178	Teluk Kemang			
Melaka	Bandar Negeri	179	Bandaraya Melaka Bersejarah	Bandar Bersejarah/Warisan		
	Bandar Utama	180	Ayer Keroh			
	Bandar Tempatan	181	Alor Gajah	Bandar Pelabuhan (Laut)		
		182	Ayer Molek			
		183	Batu Berendam			
		184	Bemban			
		185	Bukit Baru			
		186	Bukit Rambai			
		187	Cheng			
		188	Durian Tunggal			
		189	Jasin			
		190	Klebang			
		191	Kuala Linggi			
		192	Kuala Sungai Baru			
		193	Masjid Tanah			
		194	Merlimau			
		195	Pulau Sebang			
		196	Sungai Udang			
		197	Tangga Batu			
Johor	Bandar Wilayah	198	Bandaraya Johor Bahru	Bandar Sempadan		
	Bandar Utama	199	Bandar Maharani (Muar)	Bandar Diraja		
		200	Bandar Penggaram (Batu Pahat)			
		201	Iskandar Puteri	Bandar Pelabuhan (Laut & Darat) Bandar Pelabuhan (Darat)		
		202	Kluang			
		203	Kulai			
		204	Pasir Gudang			
		205	Segamat			
		206	Skudai			
		207	Ulu Tiram			
		Bandar Tempatan	208		Ayer Hitam	Bandar Pelancongan
			209		Bandar Penawar	
			210		Bandar Tenggara	
			211		Bukit Bakri	
	212		Bukit Gambir			
	213		Buloh Kasap			
	214		Gelang Patah			
	215		Kangkar Pulai			
	216		Kelapa Sawit			
	217		Kota Tinggi			
	218	Labis				
	219	Lima Kedai				
	220	Masai				
221	Mersing					
222	Pagoh					
223	Parit Raja					

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Johor	Bandar Tempatan	224	Pekan Nenas	
		225	Pontian Kecil	
		226	Rengit	
		227	Senai	
		228	Simpang Renggam	
		229	Tangkak	
		230	Tongkang Pecah	
		231	Ulu Choh	
		232	Yong Peng	
		Pahang	Bandar Wilayah	233
Bandar Utama	234		Temerloh	
Bandar Tempatan	235		Bandar Muadzam Shah	
	236		Bandar Tun Abdul Razak, Jengka	
	237		Bentong	
	238		Bera - Triang	
	239		Bukit Tinggi	Bandar Pelancongan
	240		Gambang	
	241		Jerantut	
	242		Karak	
	243		Kuala Lipis	Bandar Bersejarah/Warisan
	244		Kuala Rompin	Bandar Pelancongan
	245		Maran	
	246		Mentakab	
247	Pekan	Bandar Diraja		
248	Raub			
249	Tanah Rata - Brinchang	Bandar Pelancongan		
Terengganu	Bandar Negeri	250	Kuala Terengganu	
	Bandar Utama	251	Bandar Watiq Billah (Kuala Nerus)	
		252	Chukai	
	Bandar Tempatan	253	Ajil	
		254	Bandar Al Muktafi Billah Shah	
		255	Bandar Permaisuri	
		256	Bukit Besi	
		257	Bukit Payong	
		258	Dungun	
		259	Jertih	
		260	Kampung Raja	
		261	Kerteh	Bandar Perindustrian
		262	Kuala Berang	
		263	Kuala Besut	Bandar Pelancongan
264		Marang		
265	Paka			
Kelantan	Bandar Negeri	266	Kota Bharu	
	Bandar Utama	267	Pengkalan Chepa	
		268	Gua Musang	
	Bandar Tempatan	269	Bachok	
		270	Bukit Bunga	Bandar Sempadan
		271	Dabong	
		272	Jeli	
		273	Kadok	
		274	Ketereh	
		275	Kok Lanas	
		276	Kuala Krai	
		277	Kubang Kerian	
		278	Machang	
279		Mulong		

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Kelantan	Bandar Tempatan	280	Pasir Mas	
		281	Pasir Puteh	
		282	Pengkalan Kubor	Bandar Sempadan
		283	Peringat	
		284	Rantau Panjang	Bandar Sempadan
		285	Tanah Merah	
		286	Tok Bali	
		287	Tumpat	
		288	Wakaf Bharu	

Nota:

*Kes Khas: Wilayah Persekutuan Labuan diklasifikasikan sebagai Bandar Wilayah kerana status Wilayah Persekutuan Labuan, lokasi yang strategik dan satu-satunya pusat kewangan antarabangsa bagi Malaysia

LAMPIRAN

- ii. JADUAL KEMUDAHAN
PERKHIDMATAN BANDAR

Jadual kemudahan dan Perkhidmatan Bandar

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
Bandar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuala Lumpur 2. Wilayah Persekutuan Putrajaya 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Georgetown 4. Johor Bahru 5. Kuantan 6. Wilayah Persekutuan Labuan (Kes Khas)* 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kangar 2. Bandaraya Alor Setar 3. Bandaraya Ipoh 4. Shah Alam 5. Seremban 6. Bandaraya Melaka Bersejarah 7. Kuala Terengganu 8. Kota Bharu 	Rujuk senarai hierarki bandar di Lampiran	Rujuk senarai hierarki bandar di Lampiran
Julat Penduduk 2025 (Population Range 2025)	>3.5 Juta (unjuran penduduk 8.5 juta pada 2025)	1.5 - 3.5 Juta (melainkan Kuantan 0.29 Juta dan WP Labuan 0.11 juta)	Tiada saiz penduduk minima	> 100,000 Penduduk	10,000 – 100,000 dan Pusat Pentadbiran Daerah (Jika kurang dari 10,000)
Fungsi					
1.0 FUNGSI	Parlimen	Dewan Undangan Negeri	Dewan Undangan Negeri	-	-
1.1 Pentadbiran	Kementerian-Kementerian	Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri (SUK) / Pejabat EXCO Negeri	Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri (SUK) / Pejabat EXCO Negeri	-	-
	Ibu Pejabat Jabatan Persekutuan	Jabatan-jabatan Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri	Jabatan-jabatan Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri	Jabatan-jabatan Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri	Jabatan-jabatan Kerajaan Negeri
	Dewan Bandaraya / Perbadanan	Majlis Bandaraya	Majlis Bandaraya, Majlis Perbandaran	Majlis Bandaraya, Majlis Perbandaran	Majlis Perbandaran, Majlis Daerah
	Pejabat-pejabat Kedutaan dan Pesuruhjaya	Pejabat Cawangan Kedutaan dan Pesuruhjaya	-	-	-
	Pejabat-pejabat / Sekretariat Pertubuhan Antarabangsa	Pejabat-pejabat / Sekretariat Pertubuhan Antarabangsa	Pejabat-pejabat / Sekretariat Pertubuhan Antarabangsa	-	-

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
	Bank				
2.0 EKONOMI	Bank Negara (Ibu pejabat)	Bank Negara (Ibu pejabat wilayah)	Bank Negara (Ibu pejabat negeri)	-	-
	Bank Antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)
	Bank Tempatan (Ibu pejabat & cawangan)	Bank Tempatan (Ibu pejabat wilayah & cawangan)	Bank Tempatan (cawangan)	Bank Tempatan (cawangan)	Bank Tempatan (cawangan)
	Insuran				
	Syarikat / broker insuran antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (ibu pejabat cawangan wilayah & negeri)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (cawangan negeri)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (cawangan)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (cawangan)
	Syarikat / broker insuran tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Syarikat / broker insuran tempatan (ibu pejabat cawangan wilayah & negeri)	Syarikat / broker insuran tempatan (cawangan negeri)	Syarikat / broker insuran tempatan (cawangan)	Syarikat / broker insuran tempatan (cawangan)
	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	-
	Stok & Komoditi / Sekuriti				
	Bursa Malaysia	-	-	-	-
Suruhanjaya Sekuriti Malaysia	Suruhanjaya Sekuriti Malaysia (ibu pejabat cawangan wilayah & negeri)	-	-	-	
Syarikat Stok / Sekuriti Antarabangsa dan Tempatan (Ibu pejabat wilayah)	Syarikat Stok / Sekuriti Antarabangsa dan Tempatan (ibu pejabat negeri /cawangan)	Syarikat Stok / Sekuriti Antarabangsa dan Tempatan (ibu pejabat negeri /cawangan)	Syarikat Stok / Sekuriti Tempatan (cawangan/kiosk)	Syarikat Stok / Sekuriti Tempatan (cawangan/kiosk)	
Lain-lain Perkhidmatan Kewangan					
Lain-lain Perkhidmatan Kewangan antarabangsa / tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan antarabangsa / tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan antarabangsa / tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan cawangan antarabangsa dan tempatan	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan cawangan tempatan	
2.1 Perkhidmatan Kewangan					

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
2.2 Perniagaan / Perdagangan (Commerce & Trade)	Perniagaan & Perkhidmatan				
	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Pejabat antarabangsa & Pejabat wilayah (cawangan)	-	-
	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (cawangan/pejabat wakil)	Pejabat tempatan (cawangan/pejabat wakil)
	Perkhidmatan Professional & Ejen Perniagaan				
	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Cawangan pejabat antarabangsa & pejabat wilayah	-	-
	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	-
	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - perkhidmatan terpilih	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - perkhidmatan terpilih	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - perkhidmatan terpilih
	Perdagangan Borong				
	Ibu pejabat antarabangsa (wilayah & cawangan)	Ibu pejabat antarabangsa (wilayah & cawangan)	Ibu pejabat antarabangsa (cawangan)	-	-
	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Pejabat wakil

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
	Stok & Komoditi / Sekuriti				
2.2 Perniagaan / Perdagangan (Commerce & Trade)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	-
	Stor serbaneka tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor serbaneka tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor serbaneka tempatan (cawangan)	Stor serbaneka tempatan (cawangan)	Stor serbaneka tempatan (cawangan)
	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	-
	Pasar raya tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Pasar raya tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Pasar raya tempatan (cawangan)	Pasar raya tempatan (cawangan)	Pasar raya tempatan (cawangan)
	Stor 'convenience' antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (cawangan)
	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)
	Jual Runcit Barangan Terpakai di Stor				
	Barangan terpakai tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan)	Barangan terpakai tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan)	Barangan terpakai tempatan (pelbagai terpilih)	-	-
	Lain Perdagangan Jual Runcit (tanpa di stor)				
	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'
	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah
	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)
	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
	Kemudahan Hotel & Persidangan				
2.3 Perhotelan, Persidangan, Pameran, dan Konvensyen (MICE)	Resort / Eksklusif (≤ 6 bintang)	Resort / Eksklusif (≤ 5 bintang)	Resort / Eksklusif (≤ 5 bintang)	Resort / Eksklusif (≤ 5 bintang)	Hotel bajet dan ≤ 5 bintang
	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang
	Pusat Persidangan, Pameran dan Perdagangan antarabangsa	Pusat Persidangan, Pameran dan Perdagangan antarabangsa	Pusat Persidangan dan Pameran	Pusat Persidangan dan Pameran	Pusat Persidangan dan Pameran
	Rumah tetamu	Rumah tetamu	Rumah tetamu	Rumah tetamu	Rumah tetamu
2.4 Perindustrian / Pembuatan	Kluster Multimedia & ICT antarabangsa dan negara	Kluster Multimedia & ICT antarabangsa dan negara	Kluster Multimedia & ICT negara	Kluster Multimedia & ICT negara	-
	Kluster Telekomunikasi antarabangsa dan negara	Kluster Telekomunikasi antarabangsa dan negara	Kluster Telekomunikasi negara	Kluster Telekomunikasi negara	-
	Industri Berintensifkan Pengetahuan antarabangsa & negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan antarabangsa & negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan negara
	Kluster Makanan EKS antarabangsa dan negara	Kluster Makanan EKS antarabangsa dan negara	Kluster Makanan EKS tempatan	Kluster Makanan EKS tempatan	Kluster Makanan EKS tempatan
	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
3.0 KEMUDAHAN AWAM / SOSIAL	Universiti / Kolej Awam	Universiti / Kolej Awam	Universiti / Kolej Awam	Universiti / Kolej Awam	-
3.1 Pendidikan	Unversiti dan Kolej Swasta	Unversiti dan Kolej Swasta	Unversiti dan Kolej Swasta	Unversiti dan Kolej Swasta	-
	Institusi Latihan Kerjasama antara negara	Institusi Latihan Kerjasama antara negara	-	-	-
	Pusat Penyelidikan (R&D)	Pusat Penyelidikan (R&D)	-	-	-
	Pusat latihan negara	Pusat latihan negara	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional
	Perpustakaan Negara / Negeri	Perpustakaan Wilayah / Negeri	Perpustakaan Negeri	Perpustakaan Awam	Perpustakaan Awam / Perpustakaan Bergerak
	Sekolah Antarabangsa	Sekolah Antarabangsa	Sekolah Antarabangsa	Sekolah Antarabangsa	-
	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah
	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional
	3.2 Kesihatan	Hospital Kerajaan	Hospital Kerajaan	Hospital Kerajaan	Hospital Kerajaan
Hospital Swasta		Hospital Swasta	Hospital Swasta	Hospital Swasta	-
Hospital Universiti		Hospital Universiti	Hospital Universiti	-	-
Pusat Rujukan Pakar		Pusat Rujukan Pakar	Pusat Rujukan Pakar	-	-
Klinik Kesihatan		Klinik Kesihatan	Klinik Kesihatan	Klinik Kesihatan	Klinik Kesihatan
Klinik Swasta		Klinik Swasta	Klinik Swasta	Klinik Swasta	Klinik Swasta

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
3.3 Rekreasi / Kebudayaan / Warisan	Komplek Sukan Antarabangsa / Negeri / Daerah	Komplek Sukan Antarabangsa / Negeri / Daerah	Komplek Sukan Antarabangsa / Negeri / Daerah	-	-
	Stadium Nasional / Negeri	Stadium Negeri	Stadium Negeri	-	-
	Muzium Negara / Negeri	Muzium Negeri	Muzium Negeri	-	-
	Teater / Auditorium	Teater / Auditorium	Teater / Auditorium	-	-
	Taman Negara	Taman Negara / Negeri	Taman Negeri / Bandar	Taman Bandar	Taman Bandar / Taman Tempatan
	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')
3.4 Kegamaan	Masjid Negara	-	-	-	-
	Masjid Negeri / Daerah	Masjid Negeri / Daerah	Masjid Negeri / Daerah	Masjid Daerah	Masjid
	Pusat Islam	Pusat Islam	Pusat Islam	Pusat Islam	-
	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam
3.5 Polis	Ibu Pejabat Polis Diraja Malaysia	-	-	-	-
	Ibu Pejabat Polis Kontinjen	Ibu Pejabat Polis Kontinjen	Ibu Pejabat Polis Kontinjen		
	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah
	Balai Polis	Balai Polis	Balai Polis	Balai Polis	Balai Polis
3.6 Bomba	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Malaysia	-	-	-	-
	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Negeri	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Negeri	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Negeri	-	-
	Balai Bomba	Balai Bomba	Balai Bomba	Balai Bomba	Balai Bomba
3.7 Perkhidmatan Pos	Pejabat Pos Besar	Pejabat Pos Besar	Pejabat Pos Besar	-	-
	Pejabat Pos	Pejabat Pos	Pejabat Pos	Pejabat Pos	Pejabat Pos

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
4.0 KEMUDAHAN INFRASTRUKTUR DAN UTILITI 4.1 Perkhidmatan Pembentukan	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)
4.2 Sisa Pepejal	Tambakan Pelupusan Sanitari	Tambakan Pelupusan Sanitari	Tambakan Pelupusan Sanitari	Tambakan Pelupusan Sanitari	Tambakan Pelupusan Sanitari
	Loji Pembakaran Sampah (Incinerator)	Loji Pembakaran Sampah (Incinerator)	Loji Pembakaran Sampah (Incinerator)	-	-
	Loji Pelupusan Sisa Berjadual	Loji Pelupusan Sisa Berjadual	-	-	-
	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula
4.3 Bekalan Elektrik	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)
	Pusat Penghantaran Beban Nasional (National Load Despatch Centre - on national grid)	Pusat Penghantaran Beban Wilayah (Regional Load Despatch Centre for transmission system)	Pusat Penghantaran Beban Wilayah (Regional Load Despatch Centre for transmission system)	Pejabat Penghantaran Daerah (District Transmission Office)	Pejabat Penghantaran Daerah (District Transmission Office)
	Pusat Kawalan Pembahagian (Remote Load distribution Centre)	Pusat Kawalan Pembahagian (Remote Load distribution Centre)	Pusat Kawalan Pembahagian (Remote Load distribution Centre)	Pusat 'breakdown' 24 jam (24 hr breakdown response centre)	Pusat 'breakdown' 24 jam (24 hr breakdown response centre)
4.4 Telekomunikasi, Penyariran dan Jalurlebar (Broadband)	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik
	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar
	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima
	Stesyen Kabel Dasar Laut	-	-	-	-
	Stesyen Satelit Bumi	-	-	-	-
	Stesyen Penyariran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyariran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyariran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyariran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyariran TV dan Radio Digital
	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
4.5 Perkhidmatan Pengangkutan	'High Speed Rail'	'High Speed Rail'	'High Speed Rail'	'High Speed Rail'	-
	Komuter / Rel	Komuter / Rel	Komuter / Rel	Komuter / Rel	-
	LRT / MRT	LRT / MRT	LRT / MRT	LRT / MRT (bandar yang berada di Konurbasi Negara)	-
	Monorel / Tram	Monorel / Tram	Monorel / Tram	Monorel / Tram	-
	Bas	Bas	Bas	Bas	Bas
	Teksi	Teksi	Teksi	Teksi	Teksi
4.6 Terminal Pengangkutan	Hub Pengangkutan Negara Berintegrasi	Hub Pengangkutan Negara Berintegrasi	-	-	-
	Lapangan Terbang Antarabangsa dan Domestik	Lapangan Terbang Antarabangsa dan Domestik	-	-	-
	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional (bagi bandar yang mempunyai pelabuhan)	Pelabuhan Nasional (bagi bandar yang mempunyai pelabuhan)
	Terminal Pengangkutan Awam Negeri	Terminal Pengangkutan Awam Negeri	Terminal Pengangkutan Awam Negeri	-	-
	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi
	Stesen Keretapi	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)

PENGHARGAAN

Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia (JPBD SM), Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan dan Kerajaan Tempatan (KPKT) merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ribuan terima kasih kepada semua pihak yang terlibat sama ada di peringkat persekutuan, negeri dan tempatan dalam memberikan kerjasama dan sumbangan dalam menjayakan penyediaan Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2).

Penghargaan juga ditujukan khas buat wakil-wakil dari badan-badan profesional, institusi pengajian tinggi, badan-badan bukan kerajaan (NGO's) dan individu yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam penyediaan DPN2.

